

วัดสุทธิกาวาส (สักขี) จังหวัดปัตตานี

ที่ตั้งและสถานภาพ

วัดสุทธิกาวาส ตั้งอยู่เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งน้อย ตำบลละหาร อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปัจจุบันเป็นวัดราษฎร์

เนื้อที่

มีเนื้อที่ตั้งวัดทั้งหมด ๕๐ ไร่ ๓ งาน ๕๓ ตารางวา

มีธรณีสงฆ์ ๙ เนื้อที่ ๑๖ ไร่ ๗๖ ตารางวา

ประวัติความเป็นมา

วัดสุทธิกาวาสเป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่มืองสายบุรี สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๐๐ โดยยายทอง (โต๊ะทอง) จอมเจ้าหอมและนางพญาชี เดิมชาวบ้านเรียกว่าวัดกรักชีบ้าง วัดชีบ้าง แต่ชาวมุสลิมเรียกว่ากรากกี

---

* กรักชีเป็นชื่อไม้เถาที่มีแก่นสีแดง เลียนสีดำ ใช้ทำยาสมุนไพรและเป็นสินค้าออกของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้น

ชาวบ้านเล่ากันว่ายายทองหรือโตะทองเป็นผู้ให้ที่ดินสร้างวัด ยายทองเป็นลูกสาวชาวมุสลิมเกิดรักใคร่ชอบพอกับหนุ่มชาวพุทธและได้มาอยู่กินเป็นสามีภรรยาจนเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธที่บ้านช่องแมว ทิศตะวันออกของแม่น้ำกอดต ปัจจุบันเรียกบริเวณนั้นว่าท่าท่อน (มีต้นกระท้อนเป็นเครื่องหมายจอดเรือสมัยโบราณ) ทั้งสองสามีภรรยาได้หักร้างแผ้วถางป่าตัดแปลงเป็นไร่นาทำมาหากินจนแก่เฒ่าไม่มีลูกหลานไว้สืบสกุล จนกระทั่งฝ่ายชายได้ตายจากไป ยายทองจึงอยู่เพียงผู้เดียวไม่มีลูกหลานฝากผีฝากไข้และได้ย้ายมาอยู่ที่วัดช่องแมว (ปัจจุบันร้างอยู่บริเวณหลังโรงเรียนบ้านช่องแมวชาวบ้านเรียกพื้นที่นี้ว่าอาศน์พระ) ยายทองได้มอบที่ดินไร่นาที่แผ้วถางกับสามีถวายวัดช่องแมวซึ่งก็คือพื้นที่วัดสักขีในปัจจุบัน เมื่อเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดช่องแมวแล้ว เจ้าอาวาสและศิษย์วัดเป็นผู้ดูแลผลัดเปลี่ยนกันดูแลระหว่างเจ้าอาวาสกับพระใหม่ วัดสักขีเหมาะสำหรับพระเจริญสมาธิกรรมฐาน เพราะห่างจากบ้านเรือนที่มีผู้คนจอแจ ถ้าหากจะเปรียบเทียบระหว่างวัดช่องแมวกับวัดสักขี วัดสักขีดูจะเหมาะสมกว่ามากซึ่งอาจจะเป็นเพราะสาเหตุนี้จึงทำให้วัดช่องแมอร้างในที่สุด

ขณะเดียวกันจอมเจ้าหอมและนางพญาซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มคนอพยพหนีสงครามมาจากกรุงศรีอยุธยาและมีพระภิกษุติดตามมาด้วยหลายรูปได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองสายบุรี จอมเจ้าหอม นางพญา และยายทองจึงได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้นบนยอดเขาสักขีซึ่งอยู่ระหว่างเขาใหญ่ ๒ ลูก ณ บ้านทุ่งน้อย ชื่อว่าวัดกรักขีหรือสักขีตามชื่อเขาเล็ก และได้สร้างศาลากลางน้ำแบบอุทกสีมาเป็นที่ทำสังฆกรรม และพระเจดีย์ศิลปะอยุธยาไว้บนยอดเขา ๑ องค์

เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเมืองสายบุรี พระครูญาณวิมล (จันทร์) เจ้าอาวาสวัดกรักขีและ เจ้าคณะเมืองสายบุรีได้ไปรับเสด็จ ณ พลับพลาพิธีริมฝั่งแม่น้ำสายบุรีปลายถนนท่าเสด็จพร้อมด้วยพระภิกษุจำนวนหลายรูป พระพุทธเจ้าหลวงทรงตรัสถามพระครูญาณวิมลถึงที่ที่พำนัก ดังจะขออัญเชิญพระราชหัตถเลขาฉบับที่ ๓ ตอนเสด็จแหลมมลายู ความว่า

"พระครูเจ้าคณะมานั่งอยู่ด้วย วัดที่พระครูอยู่แยกเรียกว่ากรากก็ แต่พระครูบอกเอง ว่าวัดกรากซึ่งเป็นวัดโบราณ อยู่ไกลออกไป" (ประยูทธ สิทธิพันธ์.2542 : 383) ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ถูกเรียกว่า วัดกรากซึ่งปัจจุบันนี้ชื่อผิดเพี้ยนมาเป็น วัดสักขีตามที่ชาวบ้านนิยมเรียกกัน

เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ พระรัตนธัชมุนี (ม่วง รตนธโช) เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราชและมณฑลปัตตานี (ขณะเป็นพระศิริธรรมมุนี) ได้จัดให้มีการเปิดโรงเรียนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษาขึ้นที่วัดกรากขี โดยการสนับสนุนจากพระครูญาณวิมล (จันทร์) เจ้าคณะเมืองสาयบุรีและได้ชื่อว่า โรงเรียนวิมลญาณพิทักษ์ ต่อมาทางราชการสร้างโรงเรียนประชาบาล ตำบลละหาร ๓ วัดสุทธิกาวาส โรงเรียนญาณวิมลพิทักษ์จึงต้องยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ .

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ สมัยพระอธิการไ้ ฐมมรตุดโน เป็นเจ้าอาวาสได้ย้ายวัดจากทางทิศใต้ริมเชิงเขาน้อยกรากขีมาตั้งอยู่ในที่ปัจจุบัน ท่านให้เหตุผลว่าวัดตั้งอยู่ระหว่างภูเขาสองลูกเป็นทำเลที่ไม่ดีเรียกว่า ทางผีผ่าน

ในปี พ.ศ.๒๔๘๔ รัฐบาลมีนโยบายให้เปลี่ยนนามวัดให้เหมาะสมที่วราชอาณาจักร วัดกรากขีจึงเปลี่ยนนามมาเป็นวัดสุทธิกาวาสจนกระทั่งปัจจุบัน

ในปี พ.ศ.๒๔๘๙ พระอธิการไ้ได้สร้างพระอุโบสถแทนพระอุโบสถน้ำหลังเก่าที่อยู่ในเนื้อที่วัดเดิม และได้มีการสมโภชผูกพัทธสีมาในปีนี้ ต่อมามีการสร้างใหม่ในที่เดิม ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ในสมัยพระอธิการประมวล ปสนุโน เป็นเจ้าอาวาส ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๘ เมตร

วัดสุทธิกาวาสถือเป็นวัดโบราณที่สำคัญที่สุดของเมืองสาयบุรี ในอดีตเมืองสาयบุรีเป็นที่ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยามาตลอด

ลำดับเจ้าอาวาสเท่าที่มีหลักฐานปรากฏ

๑. พระครูญาณวิมล (จันทร์)	พ.ศ. ๒๔๓๐ - ๒๔๔๘
๒. พระอธิการเอียด	พ.ศ. ๒๔๔๘ - ๒๔๗๐
๓. พระอธิการแดง	พ.ศ. ๒๔๗๐ - ๒๔๗๕
๔. พระอธิการใบ้ ธมฺมรตฺโน	พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๙๕
๕. พระแดง	พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๔๙๗
๖. พระปลัดสอน สญฺญโม	พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๕๐๔
๗. พระพรหม แก้วสุวรรณ	พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖
๘. พระใบฎีการื่น อติธฺมฺโม	พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๑๒
๙. พระอธิการประมวล ปสนฺโน	พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๒๒
๑๐. พระผ่อง ธมฺมโชโต	พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๓๔
๑๑. พระสาย สารชุตโต	พ.ศ. ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

ปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และถาวรวัตถุของวัดสุทธิกาวาส

๑. พระพุทธรูป ๓ องค์ในวิหารบนเขาน้อยกรักขี

องค์ใหม่หน้าตักกว้างประมาณ ๒ เมตร สร้างด้วยปูนปั้น ช่างฝีมือพื้นบ้าน ตามตำนานเล่ากันว่า เศรษฐีบ้านนอกครอบครัวหนึ่ง ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านช่องแมวมีลูกสาวที่หน้าตาสวยงามและนิสัยดีมาก ชื่อนางสาวพุด ด้วยกิตติศัพท์ความงามของนางทำให้หนุ่มน้อยหนุ่มใหญ่ในเมืองสาयบุรีหลงใหลอยากได้นางมาครอง แต่ก็ต้องผิดหวัง เพราะนางไม่ปักใจรักใครเลย แม้กระทั่งเจ้าเมืองสาयบุรีก็มีความต้องการอยากได้นางมาครองจึงมีคำสั่งให้คนสนิทเดินทางไปที่บ้านของนางสาวพุดเพื่อดูข้อเท็จจริง เมื่อได้ทราบข้อเท็จจริงแล้วจึงแจ้งแก่พ่อแม่ของนางสาวพุด ว่าจะต้องส่งลูกสาวให้แก่เจ้าเมืองสาयบุรี นางไม่ยอมเป็นภรรยาของเจ้าเมืองซึ่งเป็นคนต่างศาสนา จึงหนีออกจากบ้านไปซ่อนตัวอยู่ในโพรงต้นเลียบใหญ่ พอถึงเวลาเจ้าเมืองจึงส่งคนสนิทมารับ พ่อแม่ของนางบอกว่านางได้หนีตามชู้รักไปแล้ว คนสนิทของเจ้าเมืองนำความมาเรียนให้เจ้าเมืองทราบ เจ้าเมืองไม่เชื่อจึงส่งให้คนสนิทไปสืบหาข้อเท็จจริงและพบว่านางซ่อนตัวอยู่ในโพรงต้นเลียบใหญ่มีแม่ไปส่งข้าวห่อทุกวัน เจ้าเมืองจึงสั่งให้ทหารล้อมต้นเลียบเพื่อจับตัว เมื่อนางเห็นทหารเข้ามาล้อมจับตัวจึงใช้มีดแทงตัวตาย ครอบครัวเศรษฐีและญาติพี่น้องจึงมีความโศกเศร้าเสียใจเป็นยิ่งนัก หลังจากฝังศพนางไว้ใต้ต้นเลียบแล้ว พ่อแม่พยายามรวบรวมเงินทองมาว่าจ้างช่างสร้างพระพุทธรูปถวายวัดช่องแมวซึ่งอยู่ใกล้บ้าน ๑ องค์ (ปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่าอาศน์พระ) ต่อมาวัดช่องแมวเกิดร้าง พระพุทธรูปองค์นี้จึงถูกชะลอมมาประดิษฐานบนเขาน้อยกรักชี่ ในสมัยที่พระครูญาณวิมล (จันทร์) เป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะเมืองสาयบุรี

ชาวบ้านเล่ากันว่าการอัญเชิญพระพุทธรูปต้องใช้เรือขุดถึง ๓ ลำผูกติดกันเป็นแพ แล้วอัญเชิญพระพุทธรูปลงในเรือแพ ชาวบ้านช่วยกันลากตามพญานาคในฤดูน้ำหลาก พอถึงคลองตรงกันข้ามวัดกรักชี่ เรือแพไม่สามารถขยับเขยื้อนได้เลยไม่ว่าจะใช้กำลังคนมากสักเท่าไร ชาวบ้านจึงบวงสรวงขอขมาลาโทษจนกระทั่งหนึ่งคืนผ่านไป ชาวบ้านคนหนึ่งนอนฝันว่ามีคนมาบอกให้ไปรับกาหลอมาบรณะให้ฟัง จึงนำมาเล่าให้เจ้าอาวาสฟังและจัดขันหมากไปรับคณะกาหลอมาบรณะที่เรือแพขุดทันที หลังจากนั้นการชักลากเรือแพเคลื่อนย้ายพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนเขาน้อยเป็นไปอย่างง่ายดาย

ส่วนพระพุทธรูปองค์หลังทางซ้าย ชาวบ้านเรียกว่า พระเวียงอัญเชิญมาจากวัดร้าง ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำกอดอ

พระพุทธรูปองค์หลังทางขวา ชาวบ้านเรียกว่า พระเขาลึก อัญเชิญมาจากวัดร้าง บนเนินเตี้ยทางทิศตะวันตกของโรงเรียนบ้านชะหารมิตรภาพที่ ๑๑๓ ห่างจากโรงเรียน ประมาณ ๑ กม.

๒. พระเจดีย์บนยอดเขาน้อยกรักชี

สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๐๐ เป็นศิลปะสมัยอยุธยา ปัจจุบันชำรุดเหลือแต่รากฐานเจดีย์เท่านั้น สันนิษฐานกันว่าเป็นเจดีย์ที่สร้างเพื่อบรรจุอัฐิของผู้สร้างวัด คือจอมเจ้าหอม โต๊ะทอง นางพญาชี ชาวบ้านแถบนี้ขึ้นไปบนบาน หรืออธิษฐานขอต่อพระเจดีย์ว่า "ขอเดชะพระเจดีย์บนเขาชี จอมเจ้าหอม โต๊ะทอง นางพญาชี "

๓. บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

เป็นบ่อน้ำโบราณอยู่ริมทางขึ้นบนเขาน้อยรักซีด้านขวามือ บ่อน้ำกว้าง ๑ ศอก ลึก ๑ ศอก มีน้ำใสปรึ่มบ่ออยู่ตลอดทั้งปี ในอดีตจะใช้น้ำในบ่อนี้ในพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เคารพยำเกรงของคนสายบุรีมาช้านาน

๔. พระอุโบสถ

ในอดีตวัดกรักใช้ศาลากลางน้ำเป็นที่ทำสังฆกรรม ในสมัยพระอธิการโป้ ฐมฺมรตฺตโนเป็นผู้เริ่มสร้างพระอุโบสถหลังแรกขึ้นและได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้มีการสร้างขึ้นใหม่ทั้งหลังในที่เดิม กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๘ เมตร เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กเครื่องบนทำด้วยไม้ มีพระประธานหน้าตักกว้าง ๑.๒๕ เมตร

๕. ศาลาการเปรียญ

ศาลาการเปรียญ
หลังปัจจุบันสร้างเมื่อ พ.ศ.
๒๕๒๘ คอนกรีตเสริมเหล็ก
กว้าง ๑๐เมตร ยาว ๑๗
เมตร

ศาลาการเปรียญและเสาหงส์

๖. พระพุทธรูปปางห้ามญาติ

ทำด้วยไม้ฝีมือช่าง
พื้นบ้าน สูงประมาณ ๑๔๗
ซม. ใช้ในพิธีชักพระวันแรม
๑ ค่ำ เดือน ๑๑

วัดสุทธิกาวาสมีกุฏิไม้ยกพื้นจำนวน ๓ หลัง ศาลาพักร้อน ๑ หลัง หอฉัน ๑ หลัง มี
พระภิกษุจำพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จำนวน ๕ รูป